

ut faciendum, vel ut res disparata: quomodo unquam consideretur, semper deo magis vitare eam peccatum, quam alienum: ergo.

Prob. mi. Si consideratur peccatum alienum primo modo, non deo peccatum majus impedire faciendo minus; repugnat enim me teneri ad faciendum aliquid peccaminosum; alias enim idem esset simul praecipitum, ac prohibitum; quare, si tunc teneor, peccatum impedire per aliquam actionem, illa non potest esse prohibita, consequenter nec peccaminosa: & utique saepe contingere potest, ut actio, quae alias fuisset prohibita, fiat permessa in circumstantiis, in quibus potest impediri aliud peccatum, e. g. prohibitus est ludus eo tempore, quo deberem audire sacrum die festo: si tamen per ludum, & non aliter, possum impedire homicidium, certe ludus tunc est licitus: si autem peccatum impedire, vel non teneor, vel non possum, nisi ipse peccem, e. g. blasphemando, vel mentiendo, tunc utique non deo peccare, sed deo potius alienum peccatum permittere.

242. Si autem peccatum alienum consideratur secundo modo, sive ut simul committendum, tunc non est tantum peccatum alienum, sed etiam proprium, quod utique deo detestari. Si vero consideretur tertio modo, seu ut res disparata, tunc charitas, seu amor sui ordinatus, magis excludit peccatum à subjecto proprio, quam ab alieno: & plus laborare deo, ne peccatum meum existat in rerum natura, quam ne existat peccatum alterius: sicut enim ordo charitatis exigit, ut in spiritualibus quisque magis diligat seipsum, quam alium, ita etiam exigit, ut potius à se ipso, quam ab alio, excludat peccatum; nam charitas, sicut respiciat Deum ut objectum, tamen respicit etiam subjectum proprium ut principium placendi Deo, vel offendendi Deum.

Adde ex Arriaga tom. 8. de penit. disp. 9. sec. 5. n. 45. Charitas erga Deum exigit, ut faciamus, quod Deo placet: placet autem ipsi, imò praecipit ipse, ut potius permittamus gravissima peccata aliorum, quam, ut tantum leve peccatum, e. g. leve mendacium, committamus; ut est doctrina SS. Patrum, & doctorum: ergo debemus citius permittere peccata aliena, quam facere propria: adeoque debemus ista magis detestari. Ex quo etiam responderi debet, ac potest ijs, qui volunt, quaestionem hanc aliter esse proponendam; nempe ajunt, non esse quaerendum, an ad evitandum peccatum proximi possit, vel teneatur quis, ipsemet peccare; nam hoc, ajunt, esse impliciter in terminis: sed ajunt, quaerendum esse, an in tali casu e. g. mendacium adhuc sit peccatum; nam, quomodo unquam instituat questio, semper respondetur, posse quidem aliquando aliquam actionem alias prohibitam fieri ratione circumstantiarum licitam: at, si ma-

neat adhuc peccaminosa, quamvis minuat in ea ratio peccati, nunquam esse faciendam: & tales vel maxime esse eas actiones, quae sunt intrinsece male, e. g. mendacium, quod semper manet à Deo prohibitum, ac peccaminosum, & Deus maxime, graviores suas injurias permittri, quam eas per mendacium impediri.

243. Querunt hic aliqui, an potius peccandum sit, quam permittendum; ac Deus spoliatur bono intrinseco, e. g. suae omniscientiae. Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 3. sec. 10. n. 11. & Arriaga tom. 8. de penit. sec. 5. n. 47. putant, in eo casu impossibili debere potius peccari; quamvis enim peccatum sit malum naturae rationalis, & malum Dei extrinsecum, tamen putant, id minus esse curandum, quam malum intrinsecum Dei. Gormaz de penitent. n. 294. ait, in omni etiam impossibili hypothese attendendum, an circumstantiae tollant rationem peccati: & si quidem eam tollant, posse actum fieri, licet eum non posse fieri: & si non tollant rationem peccati, saltem gravis, talem actum neque posse componi cum actu contritionis. Forre autem dicit Suarez, & Arriaga, in tali casu, nec Deum, nec naturam rationalem, prohibere, e. g. mendacium; adeoque tunc non fore malum in illo casu impossibile. Sed potest iterum repone- re Gormaz, hoc supposito mendacium neque habiturum rationem peccati. Quidquid autem de hoc sit, ista hypotheses impossibiles ad praxin parum faciunt: & monet recte Suarez, abstinendum esse à volitionibus similibus, etiam contritionis, sub talibus conditionibus impossibilitatis, sub quibus involvere affectum ad peccatum, & facile imprudenter concipi.

244. Dico 6. Contritio perfecta debet plus detestari peccatum mortale, quam poenas aeternas inferni. Ita S. Thomas in supplem. q. 3. a. 1. ad 4. & Theologi omnes. Debet autem infernus (ut recte monet Angelicus loc. modo cit.) hic considerari, ut praecise inferat dolorem; non, ut conjunctus est cum blasphemis, & aliis peccatis, quae damnati committunt. Prob. conclusio. Poena inferni, sic considerata, est minus malum, quam peccatum: ergo contritio odit magis istud, quam illam, ant. in primis clarè tenet Angelicus loc. modo cit. & 1. p. q. 48. a. 6. per totum: dein prob. Deus potest poenas illas intendere, ut peccatum mortale corrigat, atque reordinet, ac repareret, quod culpa turbavit, & destruxit: atqui non posset prudenter per majus malum reparare, corrigere, vel reordinare minus malum: ergo peccatum est majus malum, quam illae poenae. min. prob. medicus, ut sit prudens, praecidit quidem membrum, ut servetur corpus: non autem vicissim destruit corpus, ut servet membrum; esset enim ridiculus, quia ad dolorem dentium curandum vellet alteri amputare caput, ergo.

Confirm. 1. Perfectè contritus amat Deum super omnia, etiam supra seipsum: ergo plus odit malum Dei extrinsecum, seu

offen-

offensam Dei gravem, quam poenam illam, seu malum proprium. Confirm. 2. Per hoc differt contritio perfecta ab attritione, ex metu gehennae concepta, quod haec non detestetur peccatum supra poenas inferni; quia actus non magis odit objectum materiale, quam formale (sicut attritio etiam non excludat alium actum, qui peccatum magis odit habet): ergo contritio debet peccatum detestari etiam supra illas poenas.

245. Non tamen ideo facienda est comparatio explicita cum peccato, ac poenis inferni, quando quis vult elicere contritionem: imò nequaquam est attendendum, ut quis conetur elicere actum, quo diceret: *Malum absolute ingredi infernum, quam peccare*; quia etiam homines, perfectionis studiosi, possent horrore tantarum poenarum absterri, & dum volunt peccatum vitare, in peccatum labi; quare merito S. Bonaventura in 4. dist. 16. p. 1. n. 21. q. 1. in corp. ait, esse stultitiam, hoc, vel similia in confessione ab aliquo querere; quia, ut ait, hoc est, *bonum ponere in tentatione*. Angelicus autem in supplem. q. 3. a. 1. ad 4. ait: *Sciendum est, quod, quamvis talis debeat esse contritio dispositio, non tamen de eis tentandus est; quia respectus suos boni non de facili mensurare possit; & quomodo illud, quod minus displicet, videtur magis displicere; quia est propinquius documento sensibili, quod magis est nobis notum.*

Quia imò, neque comparatio facienda est cum peccato, & miferis, vel poenis temporalibus: e. g. an quis potius vellet, pati extremam inopiam, & liberorum eadem, vel carnis manus orcelli, aut infamiam stigmate injuri, aut enormibus contumeliis opprimi, quam peccare; namque tales explicita, & particulares comparationes, longe vehementius terrent, quam consulta tantum, & in genere facta, propositio malorum; unde ijs abstinendum est, praesertim, si infirmi sint poenitentes; nam multi verè contriti, ingruentibus novis occasionibus, mutant propositum, & labuntur. Sic etiam valde imprudenter, ad explorandum hominis lubrici propositum, ejusque firmitatem, in servanda deinceps castitate, mitteretur is ad lupanar: sicut autem lupanar tali homini esset occasio proxima peccandi, ita infirmo posset esse ille terror.

ARTICULUS VI.

Solentur Objectiones.

246. Ob. 1. contra 1. conclusio- nem. Aliquando peccator, ne dum poenitens, magis amat Deum, quam poenitens, & actu contritus: sed ille non amat Deum super omnia; ergo nec iste. prob. ma. peccator saepe simul vult Deo bonum aliquod intrinsecum, e. g. vult ejus existentiam, misericordiam &c. contritus tantum vult Deo honorem extrinsecum: atqui magis amat aliquem, qui vult

ei bonum intrinsecum: ergo. Confirm. Si contritio detestatur peccata super omnia, tunc est actus ex natura sua destructivus peccati: sed hoc communius negatur: ergo.

Resp. neg. ma. ad prob. neg. ma. Contritus utique amat ipsam bonitatem Divinam ut bonam Deo: & vult utique eam etiam existere; quae est bonum intrinsecum Dei: estque amor ille longe melior, quam ille peccatoris, otiosus, & sterilis, qui non movet ad faciendam omnia, quae Deus praecipit sub comminatione abrumpendae amicitiae. Ad confir. dist. ma. contritio est actus ex natura sua affectivè destructivus peccati. conc. ma. est actus ex natura sua effectivè destructivus peccati. neg. ma. & sic dist. min. neg. conf. Contritio quidem est affectus, seu volitio, tendens ad destructionem peccati: sed non potest hunc effectum ex sua natura, seu intrinseca efficacia, independenter à misericordiae promissione, & acceptatione Dei, obtinere; unde hunc effectum non habet ex natura sua sola, sed ex promissione Divina.

247. Ob. 2. contra 2. conclusionem. Actus intrinsece naturalis, sed acceptatus à Deo, in ordine ad remittendum peccatum, habet supernaturalitatem, requiritur à Concilio ad actum salutarem: ergo contritio non debet esse intrinsece supernaturalis. Resp. neg. ant. nam supernaturalitas actus salutaris, requiritur à Concilio, debet esse talis, ut ratione ipsius requiratur auxilium supernaturale, seu inspiratio Spiritus S. quae non requiritur ad acceptationem Dei: Dein, ut rectè arguit Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 3. sec. 6. n. 6. vel actus ideo acceptatur à Deo; quia est supernaturalis: & debet praesupponi supernaturalitas, adeoque ista aliunde orta esse: vel dicitur actus supernaturalis, ideo; quia acceptatur: & hoc repugnat Concilio.

Concilia enim volunt, auxilium gratiae requiri, ad efficiendum, & operandum, in ordine ad salutem: certè docent, opus esse gratiæ, ob imbecillitatem, infirmitatem, impotentiam &c. voluntatis ad actus salutaris efficiendos: atqui acceptatio Dei non debet à nobis fieri, seu effici: ergo non esset opus gratiæ ad efficiendos actus salutaris. Sed neque potest dici, actum esse supernaturalem, & acceptari à Deo; quia conjungitur, cum gratia habituali; nam, cum gratia illa conjungi possunt actus tantum naturales, nec propterea sunt supernaturales, nec acceptantur à Deo tanquam dispositio ad salutem. 2. Actus ut supernaturalis praesupponitur ad justificationem, seu gratiam habitalem: ergo per ipsam non redditur supernaturalis.

248. Ob. 3. Actus etiam intrinsece naturalis potest fieri per auxilium gratiae: sed talis actus habet totum id, quod Concilia requirunt: ergo non debet esse intrinsece supernaturalis. Resp. tom. ma. si actus sit distinctus ab actione productiva sui; tunc enim potest esse indifferens, ad hanc, vel illam

H 3

cau-

causam: & eo in casu actio quidem erit supernaturalis, non autem effectus, seu actus per eam productus. Actus autem contritionis probabilis non est distinctus ab actione productiva sui; cum sit actus vitalis, & actus vitales essentialiter respiciant suam causam, nec ad eam sint indifferentes, adeoque non per actionem modalem distinctam, sed per se ipsos ad suam causam determinentur, ut ex philosophia suppono.

Resp. 2. om. ma. neg. mi. Certè Concilia, & Patres, exigunt gratiam ad ipsum actum; quia ipse est supernaturalis, seu supra vires naturæ, & quia natura est ex se impotens ad illum elicendum: non autem e converso dicunt, ideo actum esse supernaturalem; quia hic, & nunc, per accidens producitur ab auxilio gratiæ; alias enim gratia non requireretur per se ad actum ipsum, sed tantum ad modum producendi illum: quod planè non est conforme menti Conciliorum; cur enim hic modus exigeretur, si sine illo possemus producere actum æque bonum? & cur Concilia dicerent, absolute necessariam esse gratiam; cum tamen non esset absolute necessaria ad eum actum?

Sanè Concilium Tridentinum, citatum n. 237. eodem modo dicit, non posse nos poenitere, sicut oportet, sine inspiratione Spiritus S. sicut dicit non posse nos credere, aut sperare, vel diligere Deum, sicut oportet: atqui actus fidei, spei, & charitatis salutares, sunt intrinsicè supernaturales, (certè, etiam initium fidei salutaris, debet esse intrinsicè supernaturale, ut docent S. Augustinus, & alii Patres, contra Pelagianos) ergo etiam actus poenitentiae, etiam attritionis, & multò magis contritionis, debet esse intrinsicè supernaturalis: adeoque contritio quoque elici debet ex charitate supernaturali. vide Suarez loc. cit. n. 247.

249. Ob. 4. contra 3. conclusionem. Ratio detestandi peccata est generica, conveniens univoce utrique contritioni, perfectæ, & imperfectæ: ergo, si attritio non detestatur omnia peccata, nec super omnia, tunc neque contritio detestatur omnia, aut super omnia: sed attritio non detestatur peccata omnia, nec super omnia: ergo. Resp. dist. ant. ratio detestandi ut sic est generica. conc. ant. ratio detestandi taliter, vel aliter. neg. ant. & conf. dein om. subsumptum, & neg. iterum consequens. Etiam ratio sentiendi est generica animali, & tamen unum præ alio perfectius sentit: & quaedam animalia non omnes quinque sensus habent. Quare, licet attritio imperfectius detestetur peccata, hoc est, ea detestetur non super omnia, potest tamen eadem super omnia detestari contritio: item, etsi attritio non detestaretur omnia peccata, tamen posset id facere contritio. Interim tamen fallum est, quod attritio, saltem in casibus in hac providentia per se possibilibus, & quando ipsa ad sacramentum est sufficiens, non detestetur omnia peccata, de quo vide supra n. 116.

250. Ob. 5. Potest quis ex motivo charitatis, seu ex amore Dei, dare elemosynam duorum obulorum, quin velit dare elemosynam duorum florenorum: potest jejunare uno die, quin velit jejunare duobus: & sic de aliis: ergo potest quis etiam ex amore Dei detestari unum peccatum, quin detestetur alia. Resp. neg. conf. Actus charitatis Theologicæ, qualis requiritur ad contritionem, debet esse amor Dei super omnia, & juxta leges amicitiae Divinæ ex n. 235. & 236. at hic ex n. 238. exigit detestationem ejuslibet peccati gravis: non verò exigit positionem omnium bonorum operum. Ubi ulterius notandum, quod motivum, aliis universale, possit, ratione alicujus circumstantiæ supervenientis, movere non universaliter, sive illimitatè, seu ad omnia objecta materialia, ad quæ se extendere possit: sed restrictè ad certa tantum objecta materialia.

251. Sic bonitas Dei, quæ posset movere illimitatè ad omnia, quæ Deo placeat, consequenter ad omnem etiam maximam elemosynam, vel diuturnum jejunium, movet inposito casu restrictè, ad tantam duntaxat elemosynam, vel jejunium; movet enim cum aliqua restrictione, sive ut amanda hoc peculiari exercitio virtutis, & non majori: seu movet complacentia Dei, non universaliter accepta, sed restricta, quam scilicet habet Deus etiam de hac, duntaxat tanta, & non majori elemosyna. Qui modus agendi, licet sit minus perfectus, quam alter amplior, & universalior (qui sermè tantum Sanctis, aut hominibus valde perfectis, est ordinarius) tamen est honestus, & meritorius: quia non præcipitur nobis, ut omnia prolixè bona faciamus: sed contentus est Deus; modò operemur juxta leges amicitiae, faciendò graviter præcepta, & vitando peccata.

252. Ob. 6. contra 4. conclusionem. Contritio detestatur quodlibet peccatum mortale super omnia: ergo non detestatur unum magis, quam alterum. Confir. 1. Si contritio magis detestaretur peccata magis gravia, etiam magis detestaretur peccatum originale, quam actuale: hoc non facit: ergo. Confir. 2. Non est ratio, cur non sit factis ad contritionem, si quis diceret: *Detestor omnia peccata eodem modo*: ergo sufficit. Resp. dist. ant. contritio detestatur quodlibet mortale super omnia alia mala, à peccatis distincta. conc. ant. super omnia alia peccata. neg. ant. & conf. imò, cum peccatum, absolute excedens omnia possibilis, probabilis non sit possibile, contritio non potest ullum defacto existens ita detestari.

Ad 1. confir. neg. ma. Peccatum originale non est objectum poenitentiae, ut dictum n. 76. ergo non venit ad rem. Si tantum petas, quodnam ex his magis dignum sit detestatione, præfiscendo à retractione, Resp. cum Lugone de poenit. disp. 5. sec. 5. n. 58. & Arriaga tom. 8. de poenit. disp. 9. sec. 4. n. 33. mortale proprium actuale quodlibet esse gra-

gravius originali proprio: quia hoc est tantum admittum voluntate aliena, adeoque non est adeò imputabile, nec etiam imputatur ad poenam ignis: ex quo sequitur, peccatum actuale mortale esse magis detestabile. Si autem comparatio fiat cum peccato veniali, tunc originale, quatenus dicit actum Adami, mortaliter gravem nobis imputabilem, est magis detestabile: quatenus autem dicit mortalem perseverantiam, cum hac præfiscivè sumpta non sit mala, erit minus detestabile. Sed, cum peccatum originale sumi solet in concreto, simpliciter dicendum est, istud esse magis detestabile, quam peccatum veniale. ita Lugo sec. cit. n. 59.

Ad 2. confir. neg. ant. Ideo non est factis, tantum dicere: *Detestor omnia peccata eodem modo*: quia hic actus non videtur esse conveniens amicitiae legibus; hæc enim requirunt, ut gravius malum amici magis detestetur: & alias in casu perplexitatis posset quis æquè eligere, quod putat esse majus, quam quod putat esse minus peccatum: cum tamen juxta omnes, si talis eligeret majus peccatum præ minori, certò peccaret: ergo debet contritus virtualiter ita esse paratus, ut majus peccatum magis detestetur, quam minus.

253. Ob. 7. Aliquando viri docti, & pii, dicunt: *Mallent omnino non esse Christianus, quam Lutheranus*: sed levius est, esse Lutheranicum, quam omnino non esse Christianum: ergo non detestantur magis graviora peccata. Resp. cum Lugone de poenit. disp. 5. sec. 4. n. 97. dist. ma. & illi viri loquuntur cum aliqua præfiscione, vel intellectu tacita conditione. conc. ma. loquuntur absolute. neg. ma. & conc. mi. neg. conf. Sentius talium locutionum tantum est conditionatus, quasi dicerent tales viri, quòd, si vellet tantum attendere ad consequentiam doctrinæ, vel ad propriam commoditatem, tunc mallent esse omnino non Christiani, quam Lutherani, qui laborant maxime doctrinæ inconsequentia: licet enim viri tales prolixè absolute ita loquerentur, graviter peccarent: cum ex duobus malis eligerent gravius, quod est peccaminosum, & longe ab ipsis remotum.

254. Ob. 8. contra 5. conclusionem. Si licet, se exponere periculo peccati venialis, ad impediendum peccatum grave proximi, tunc licet etiam committere peccatum veniale, ad impediendum aliena mortalia: sed prius est verum: ergo & posterius. Jam sic, si licet committere peccatum veniale proprium, ad impediendum aliena mortalia, licebit etiam, ad impediendum mortalia aliena gravissima, committere aliquod mortale proprium, sed longè minus: ergo. Confir. Si rex in illo colapho posset liberari à morte per famulum: e. g. si propterea judicaretur homo vilis, & absconderetur ab hostibus, tunc ejuslibet irreverentia intelligitur alapa: ergo etiam, si Deus per peccatum minus posset liberari quasi à morte, quam ei suo modo inferunt peccata morta-

lia, etiam non agrè ferret, si quis peccatum minus committeret.

Resp. neg. ma. Si Deus prohiberet universaliter, se exponere periculo venialis peccati, etiam ad impediendum graviora peccata proximorum, quis animarum curam susciperet? quis officia faceret, & profana reipublicæ, administrare vellet? cum ista soleant esse occasio plurimum venialium peccatorum, saltem in hominibus non valde perfectis. Accedit, quòd evitare occasiones etiam proximas peccatorum venialium sapientissimè sit moraliter impossibile; unde Deus, saltem universaliter, non prohibet, se exponere tali periculo (de qua re vide n. 215.) prohibet autem semper, & absolute, ne committamus peccata, etiam tantum venialia. Ad confir. neg. conf. Rex in eo casu non prohiberet id factum: Deus autem prohibet, & potius vult permitti, graviores sibi ab aliis injurias inferri, quam à nobis ipsis aliquas minores fieri, ut probatum est n. 242.

255. Ob. 9. contra 6. conclusionem. Poena inferni privat nos irreparabiliter omni bono: non ita nos privat culpa gravis: ergo poena inferni est malum magis detestabile. Confir. Poena inferni tollit omnes virtutes, omnia media, ipsamque spem salutis, ac potentiam omnem ad bene operandum: peccatum grave non tollit illa; relinquit enim fidem, & spem, ac potentiam se convertendi ad Deum: ergo. Resp. neg. conf. Ex hoc tantum sequitur, quòd poena illa sit magis nociva nobis, non autem, quòd sit magis injuriola Deo: in quo tamen stat ratio simpliciter mali, in genere supremo mali; cum in altero tantum sit ratio mali secundum quid, prout malum secundum quid significat, non esse malum in supremo genere, seu in ratione culpe.

Idem responderetur ad confirmationem: cum autem contritio non detestetur culpam ut malum nobis, sed ut malum Deo; hinc etiam detestatur supra poenam. Ad hæc, quòd etiam poena non reddat nos, in dicto sensu simpliciter malos, sed tantum secundum quid: culpa autem nos reddat simpliciter malos, ex S. Dionysio de Divinis nominibus c. 4. post medium dicente: *Non est malum puniri, sed fieri poena dignum*: vel, ut habet versio, qua ego usus sum: *Non puniri est malum, sed dignum esse supplicio*. Accedit, quòd, licet culpa nos non privet formaliter bonis, quibus nos privat poena, privet nos tamen eis radicaliter, seu demeritorie. Quòd autem possumus adhuc converti, non habetur à culpa, que Deo statim tribuit jus puniendi: sed à misericordia Dei, benignè expectantis poenitentiam. Neque se habet culpa (ut quidam dicunt) sicut tenebra, & poena sicut cæcitas, quæ est pejor; nam tenebrae non sunt radix cæcitatis.

256. Ob. 10. Culpa sæpe est occasio boni etiam peccanti: quin imò Deus sæpe permittit culpam, ut majora bona inde eliciat: non ita se habet poena, saltem respectu puniti: ergo. Resp. iterum neg. conf. quia

ex hoc tantum inferitur, culpam esse minus malum secundum quid. Dein culpa non est occasio data boni, seu, quæ per se conducit ad effectum bonum: sed tantum est occasio accepta, quam scilicet benignitas infinita Dei sponte, & gratuito, acceptat, ad faciendum bonum. Quare, sicut Deus tamen est summum bonum, licet sit occasio per accidens, seu accepta, gravium scelerum, e.g. blasphemiarum: ita peccatum non cessat esse summum malum, licet sit occasio per accidens boni, quod infinita bonitas Dei, ejus occasione facit: vel etiam aliquando homo, qui considerando malitiam peccati movetur ad ejus odium bonum, & consequenter ad amorem bonum oppositæ virtutis. Contra poena est saltem aliis occasio data boni, seu per se intenta, ad absterrendos alios à malo, & promovendos ad bonum.

257. Ob. 11. Gloria Sanctorum est major, quam sint eorum merita: ergo etiam poena damnatorum est major, quam sint eorum demerita, seu peccata: ergo peccata non sunt supra poenas detestabilia. Confr. Poena intentatur à Deo, ad absterrendum à peccato: sed non debet adhiberi minus malum ad absterrendum à majori: ergo poena est majus malum, quam peccatum. Resp. neg. conf. Dare majorem mercedem, quam sint merita, sapit magnificentiam, & liberalitatem Dei: at infligere majorem poenam, quam merita fuerit culpa, sapere, ut patet, crudelitatem, vel etiam imprudentiam, ut dictum n. 244.

Ad confirm. neg. min. Imò facere oppositum esset insipienti ex n. 244. hoc tamen verum est, quod illa poena sit major, quam sit voluptas peccati: cumque homines in peccatis non desiderant malitiam, sed quantam voluptatem, prudenter ex poena intentantur, utpote maxime idoneæ ad absterrendum. An autem peccatum veniale etiam sit majus malum gehennæ, vel non, parum refert; nam non utor argumento, desumpto ex minore eligibilitate: respondent tamen quidam, etiam veniale peccatum esse majus malum, ex hoc ipso, quod displicet voluntati Divinæ.

258. Ob. 12. Si contritio detestatur peccatum supra poenas inferni, debet contritus desiderare, ut detur occasio patiendi infernum, ad destruendum peccatum: atqui non debet hoc desiderare: ergo, prob. pater dolens de morte filii plus, quam de iactura pecuniarum, habet desiderium, ut detur occasio, recuperandi vitam filii per expensas pecunias: ergo à pari debet simile desiderium habere contritus. Resp. neg. nam potest quis paratus esse, mori pro fide, si detur necessitas pro fide moriendi, adeoque magis detestari apostasiam à fide, quam mortem, quin eam necessitatem appetat: adeoque etiam potest contritus magis detestari peccatum, quam poenas inferni, quin appetat necessitatem subeundi infernum.

Ad prob. dist. ant. talis pater debet desiderium recuperandi filium per expensas pecunias, præcisè ratione doloris, & amo-

ris majoris erga filium, quam erga pecunias, neg. ant. ratione hujus, & alicujus alterius, per quod differet noster casus ab illo, conc. ant. & neg. conf. Contritus per suum dolorem jam sufficienter destruit peccatum, adeoque necesse non est, ut optet dari occasionem adhibendi medium, præsertim prorsus difficillimum; nam medium sufficiens est sola perfecta contritio: & si hæc non esset satis facilis, aut medium sat certò à se procurandum, superesset aliud ad huc medium, sat facile, scilicet sacramentum poenitentiae. At verò parenti dolor non reddit filium; quare mirum non est, si paratus sit, expendere pecunias pro ejus vita: si autem tali patri aliud medium recuperandi filium esset, etiam id desiderium habere non deberet.

259. Quæri hic posset, an saltem quis per actum charitatis, seu contritionis, possit absolute velle, potius sustinere poenas inferni, quam peccare. Resp. cum Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 3. sec. 9. n. 5. Josepho Mayr de contritione, q. 4. n. 38. & aliis, id saltem per se, & extra casum erroneæ conscientie, vel extra casum perplexitatis (de quo n. 119.) non posse fieri. Ratio est 1. quia per se loquendo illa perpessio non potest apparere medium utile, ad avertendum peccatum; nec enim Deus poenas illas proposuit, ut eas eligendo, sed ut eas metuendo, peccatum vitemus. 2. Recta ratio dicitur, fugiendam esse hominibus miseriam maximam, eamque æternam, ac privationem ultimi finis: videturque talis electio vel (si non vis electionem dicere, quam Dicastillo de panis. disp. 2. dub. 10. n. 235. cum Durando putat omnino impossibilem) deliberata permissio, vel acceptatio absoluta tanti mali, esse intrinsecè mala, ferè sicut mendacium, quod extra casum erroris, aut perplexitatis eligi nequit.

Equidem celebre est illud dictum S. Anselmi c. 190. de similitudinibus: Si hic peccati pudorem, & illinc cernerem inferni horrorem, & necessario uni illorum haberem immergi, prius me in infernum mergerem, quam peccatum in me immitterem; mallem enim purus à peccato, & innocens gehennam intrare, quam peccati sordè pollutus calororum regna tenere. At S. Anselmus non absolute in hoc suo dicto elegit infernum, sed tantum conditionatè, & quidem sub conditione impossibili, quod alias necessariò deberet peccare: nos autem loquimur de absoluta volitione. Dein Dicastillo dubio modo cit. n. 239. putat hunc S. Doctorem non intellexisse poenas æternas, sed tantum locum inferni, sicut & locum cæli; eoquod statim subjungat: Cum consistet solos malos in inferno torqueri, & solos bonos in cælesti beatitudine fruari.

260. Nec dicas, Deum posse, hominem extra casus illos constituitur in ijs circumstantiis, in quibus deberet eligere infernum; eoquod possit omnino innocentem æternis illis poenis addicere: cum sit do-

minus

minus supremus, & de omnibus dicitur Jer. 18. v. 6. Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea; negatur enim, Deum hoc posse; quamvis enim Deus, addicendo innocentem infernalis flammis, non ageret contra justitiam, ageret tamen contra misericordiam, imò contra suam sanctitatem; cum ex propria determinatione constitueret talem hominem in morali necessitate desperandi, ac blasphemandi.

Quòd autem simus, quasi lutum in manu figuli, etiam in hac providentia verum est, in qua tamen Deus vi suæ promissionis non potest, innocentem ita torquere; quare ex eo textu Jeremias non probatur, Deum posse innocentem æternis tormentis afficere: & verba illa prophete communitè exponuntur tantum in hoc sensu, quòd in libero arbitrio Dei sit, dare hominibus gratias efficaces, vel inefficaces. Nec est paritas inter poenas æternas, & miserias temporales hujus vitæ, quas etiam innocentes Deus immitit; cum istæ infinites sint minores, & tamen homines per eas infinitam gloriam mereri possint; non autem per poenas æternas.

Dixi, saltem extra eos casus poenas illas acceptari absolute non posse; nam etiam in his casibus id fieri posse, per actum charitatis, seu contritionis, negant Maurus, Pallavicinus, Thyrsus, & alii, quibus accessit P. Josephus Mayr de contritione q. 4. §. 5. n. 31. quem ibi vide. Simul tamen etiam vide, quæ diximus supra n. 202. Quando autem viri sancti quandoque dixerunt, paratos se esse, ad potius subeundas poenas inferni, quam admittendum peccatum, in primis eorum voluntas tantum fuit conditionata, sub conditione impossibili: nos autem loquimur de voluntate absolute: deim tantum voluerunt, his modis loquendi exprimere magnitudinem sui amoris erga Deum, quòdque hunc incomparabiliter magis amarent, quam seipso, & in ejus honorem mallet, omnia possibilia tormenta pati, quam ipsum offendere.

ARTICULUS VII.

Qualis non debeat esse Contritio Justificativa.

261. Deo 1. Contritio justificativa extra sacramentum, non debet esse summe intensa, seu ex summo conatu elicitæ. ita Theologi communissimè contra Adrianum, de quo tamen, an revera oppositum teneat, dubitatur à doctissimo quodam recentiore. Notandum autem hic, quòd in amore aliud sit intensio, aliud appetitio. Ista, seu appetitio, est estimatio objecti, quæ procedit ex judicio rationis, sine teneritudine, vel affectione animi, de objecto judicantis, & vi cuius objectum tanti, vel taliter estimatur, aut aliis præferitur. Intensio autem est quædam teneritudo affectus circa rem amatam, quæ oritur ex majori conatu, vel applicatio-

R.P. Ant. Mayr Theol. Tom. II.

ne potentie, ad actum eliciendum, vel objectum amplectendum: non tamen fundatur in majori, vel minori estimacione objecti: sed oritur ex aliis circumstantiis, quæ animum, hic & nunc, tenerius afficiunt: quales circumstantia e.g. sunt aliqua novitas, suavitas &c. quæ hanc suavitatem non tantum faciamus, quanti meriti objecti tenerius, quod appreciativè magis amamus.

Hinc, manente eadem estimacione objecti, potest ejus amor intendi, vel remitti: & si per amorem remissum non fuit objectum aliquod pluri estimatum, quàm aliud; neque per amorem intentum pluri estimabitur; unde optime simul stat, unum objectum amari magis appreciativè, & minus intensivè: alterum verò magis intensivè, & minus appreciativè. In exemplum communissimè solet afferri mater, quæ longè suavius, ac tenerius, diligit filium parvulum, quàm natum majorem, quamvis hunc longè magis appetat, & si unum ex duobus deberet perdere, longè facilius perderet minorem, quàm majorem, qui e.g. œconomiam jam sæculo administrare juvat: imò contingit quòdque, ut patet equum, vel canem, tenerius, seu intensius, amet, quàm filium, non autem utique magis appreciativè.

262. Probatur jam conclusio 1. auctoritate S. Thomæ, qui in Supplement. q. 5. n. 3. in corp. sic ait: Qualibet gratia gratum faciens delet omnem culpam mortalem; quia simul cum ea stare non potest: sed qualibet contritio est gratia gratum facientie informata: ergo, quantumcumque sit parva, delet omnem culpam: & ibi dem ait: sic ergo dicendum, quòd, quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet. Accedit communissima aliorum Theologorum, doctentium, contritionem debere quidem esse dolorem appreciativè, non verò intensivè summum.

Probatur conclusio 2. ratione. In primis intensio doloris, vel amoris, absolute maxima, probabilis non est possibilis; quia semper possibilis est perfectior: ergo juxta adversarios tantum requireretur intensio summa, seu maxima, juxta vires presentis auxilij: sed hanc intentionem in primis nec Scripturæ, nec Concilia, nec Pontifices, nec Patres (prout communissimè ab auctoribus intelliguntur) requirunt, sed cuilibet actui charitatis justificationem tribuunt: insuper necessitas, eliciendi tam intensam contritionem, esset onus gravissimum, quod non probatur: ergo

Minor subsumpta quoad 1. partem, partim supra à n. 205. probata est, partim probabitur infra solutione objectionum: quoad 2. partem verò, partim etiam probabitur solutione objectionum, partim videtur per se patere; cum negari non possit, eam necessitatem esse onus gravissimum, & vel ex eo durissimum; quòd sic homo nunquam posset, moralem aliquam certitudinem, eti-

1

am

am notæ inferioris, habere de eo, quod gradum intensiōis requisitum attigerit, adeoque deberet semper, si vellet esse moraliter securus, summo conatu, novos, & novos, ac magis semper intensos, actus contritionis elicere, præsertim in periculo mortis, & deficiente copia confessarij: quod utique durissimum, & anxietatibus plenissimum esset: ergo.

263. Confirm. 1. Juxta sententiam adversam peccator, qui haberet mille peccata gravia, sed minus auxilium gratiæ, justificaretur per contritionem minus intensam, quam alius, qui tantum haberet unum peccatum, & majus auxilium gratiæ: sed hoc non videtur satis credibile: ergo. Confirm. 2. Ad contritionem sufficit ille actus charitatis, quo adimpletur primum mandatum: sed ad hoc non requiritur actus intensus: ergo. si ma. vel mi. negetur, probari debet, plus requiri: in super mi. prob. positivè. Præcepta non præcipiunt actus, de quibus non possumus, habere moralem aliquam certitudinem, quod eos elicerimus; aliis semper deberemus esse anxii de impletione præceptorum: atqui de tanta intensiōe non possumus habere, neque magnam aliquam probabilitatem. multo minus moralem aliquam certitudinem: ergo.

264. Dico 2. Contritio perfecta non debet esse summè intensà comparativè, sive intensior quovis alio amore, vel dolore, aliàs elicitò à penitente. ita communissimè Theologi contra Petrum Soto, & perpaucos alios. Prob. conclusio. 1. Etiam ista intensio esset onus gravissimum, & anxietatibus plenum, nec ex Patribus, aut aliunde probatur. 2. Ex sententia adversa sequeretur, quod peccator, qui hucusque vixit dies lætos, non sine plurimis tamen peccatis, adeoque nunquam intensè doluit, facilius justificaretur, quam alius, qui ob frequentes casus acerbos læpè valde acerbè doluisset, minus tamen peccasset. 3. Multi vix possent tam acerbè quoad intensiōem dolere, quam doluerint in casibus acerbissimis mortuorum parentum, liberorum, vel vastatorum bonorum &c. 4. Dolor præteritus, vel futurus, de objecto disparato, impertinenter se habet, nec debet ad eum in contritione attendi: certè, si attendi deberet ad dolorem futurum, vis contritionis esset respectu hominis suspensa, aut saltem incertissima, deberetque is semper timere, ne non posset actus aliquis naturalis doloris intensior elicere: quod est prorsus nimium dicere. 5. Non posset quis unquam, post elicitam tantum contritionem, illum sacramentum vivorum recipere; quia nunquam posset moraliter certè judicare, se fuisse statui gratiæ restitutum: ergo.

Si autem velint adversarii, quod dolor contritionis debeat in sua linea esse tantus, vel intensior, quam fuerit voluptas peccati, iterum impugnantur omnibus rationibus hucusque allatis; nam neque Scripturæ, nec Patres, hanc obligationem impo-

nunt. Dein quidam peccatores in peccatis minoribus habent intensiorem voluptatem, quam alii in peccatis longè majoribus; multum etiam, præsertim voluptatum illicitarum, vel vindictæ cupidis, vel esse possibile, tam intensum dolorem elicere: nec possent habere ullam etiam notæ inferioris certitudinem moralem, de elicita à se contritione: nec possent ad sacramenta vivorum accedere &c, ergo.

265. Dico 3. Contritio non debet habere valde magnum, ac Deo soli cognitum gradum intensiōis, sed sufficit, modò sit verus actus amoris Dei super omnia. ita S. Thomas, citatus n. 262. & communissima aliorum, contra paucos Lovaniensès. Conclusio probatur 1. negativè. Opposita sententia non habet illum firmum fundamentum, & imponit onus gravissimum, ac mille anxietatibus obnoxium: ergo non est admitenda. Probatur in super etiam positivè omnibus fermè rationibus, quas articulo hoc præcedentibus conclusionibus articulibus, nam Scripturæ, Pontifices, Patres, & Concilia, adducta à n. 205. cullebet contritioni perfectæ, sive intensæ sit, sive non, justificationem attribunt: & aliis conscientiæ peccatorum redderentur valde perplexæ; nec illi cessare audent ab actibus contritionis eliciendis, nec audent, cum contritio sola accedere ad sacramenta vivorum &c. ergo.

266. Dico 4. Contritio non debet notabiliter durare, sed statim eo instanti, quo primò exiit, justificat. ita S. Thomas 3. p. q. 89. n. 2. in corp. his verbis: *Motus liberi arbitrii, qui est in justificatione impii, est ultima dispositio ad gratiam; unde in eodem instanti est gratia infusa cum prædicto motu liberi arbitrii.* Prob. conclusio omnibus rationibus, quas pro superioribus conclusionibus adduximus; nam illæ etiam pro hac conclusione militant (ut patet consideranti) præsertim argumentum negativum, atque autoritas; nam nec Scripturæ, nec Concilia, nec Patres, nec Pontifices, ullam durationem requirunt, ut videre est in textibus allatis n. 205. & seq. quibus addi possunt sequentia S. Scripturæ, & SS. Patrum effata. *Isaia 30 v. 15.* ubi vulgata legit: *Si revertamini, & quiescatis, salvus eritis:* septuaginta interpretes, quorum lectionem sequuntur SS. Patres, legunt: *Cum conversus ingemueris, tunc salvaberis.* & *Ezechielis 33. v. 12.* *Impietas impii non nocet ei, in quacunque die conversus fuerit ad pietatem suam.*

267. Similiter omnino loquuntur SS. Patres, ex quibus S. Leo ep. 91. ait: *Miseri cordia Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venia moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per prophetam: Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris.* Cælestinus I. C. *Agnovimus. 26. q. 6.* *Vera ergo ad Deum conversio, in ultimis positivum, mente potius est estimanda, quam tempore, propheta hoc taliter asserente: Cum conversus ingemue-*

gemueris, tunc salvus eris. Julius I. C. *Si presbyter. 26. q. 6.* *Vera enim confessio (consequenter & contritio) in ultimo tempore esse potest; quia Dominus, non solum temporis, sed etiam cordis, inspector est: sicut latro unius momenti penitentia meruit esse in paradiso, in hora ultima confessionis.* Ubi adverto, vel per confessionem esse intelligendam etiam penitentiam extrasacramentalem, seu contritionem: vel certè huic eandem vim esse attribuendam; neque enim latro in cruce peregit confessionem peccatorum strictè dictam. vide etiam n. seq.

S. Augustinus in *enchirid. c. 65.* ait: *In actione autem penitentia, ubi tale crimen commissum est, ut is, qui commisit, à Christi etiam corpore separaretur, non tam consideranda est mensura temporis, quam doloris; cor enim contritum, & humiliatum Deus non spernit.* Plura qui cupit, adeat Bellarminum tom. 3. *controv. 4. de penit. l. 2. c. 11. præpos. 4.* Confirm. Contritio charitate perfecta potest elici in instanti: sed hæc sufficit ad obtinendam gratiam, & remissionem peccati: ergo. prob. min. nullaratio suadet, plus à Deo requiri: imò, cum ex eo, quod requiretur certa contritionis duratio (quæ certè, quanta esse deberet, nos later) orirentur innumere anxietates, & onera adducta à n. 262. ratio potius suadet, eam non requiri: ergo.

268. Nec dicant adversarii, SS. Patres loqui de penitentia in articulo mortis; nam contritio in articulo mortis non habet majorem vim, quam extra illum: sed ille articulus tantum excusat à præcepto confessionis, si quis non potest jam eam obire: ergo contritio etiam extra illum articulum statim justificat: neque hoc differens, inter contritionem in eo articulo, & extra illum, videtur ante Bajum ab ullo esse factum. Nec dicant iterum, Patres loqui de penitentia intra sacramentum; contra enim est, SS. Patres loquantur de penitentia, præciscendo à confessione; adducunt enim exemplum latronis in cruce: imò, ut Julius Papa, ita & alii, videtur à penitentia extrasacramentali, e. g. latronis in cruce, argumentari ad sacramentalem. Adde, quod textus Scripturæ, quos SS. Patres adducunt, cum jam Judæis sint dicti, utique non tantum de penitentia intra sacramentum loquantur.

269. Dico 5. Contritio non præsupponit necessariò distinctam recogitationem peccatorum: neque debet in quolibet peccatum cadere distincta contritio. ita cum S. Thoma q. 28. *de veritate. n. 5. ad 3. & ad 4.* auctores hodierni quoad utramque partem conclusionis: & quoad secundam partem nec antiqui reclamant: quoad primam autem partem aliqui antiqui apud Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 4. sec. 6. repugnant: quorum tamen plures explicari possunt, ita, ut dicantur loqui, non de eo, quod contritio per se requirit, sed quod requirit per accidens: e. g. quando in lege nova elicitur contritio, in ordine ad faciendam confessionem: vel in lege antiqua, quando pro cer-

tis peccatis offerenda erant certa sacrificia.

270. Prob. autem hæc prima pars. Extra casum faciendæ confessionis necessaria quidem est aliqua in genere cogitatio de suis peccatis; aliàs non foret dolor retractativus: at non est necessaria distincta recogitatio peccatorum in particulari; nam vel ea recogitatio, deberet præcedere contritionem, vel cum ea simul esse, vel eam subsequi: nihil horum requiritur: ergo. prob. min. non requiritur primum; quia Scripturæ, Concilia, & Patres, tantum requirunt penitentiam formalem, quæ etiam dari potest, post confusam peccatorum suorum memoriam: nec est illum fundamentum plus exigendi: & aliàs certè à magnis peccatoribus non posset elici contritio, nisi post multum tempus, etiam plurium dierum, quibus opus esset, ad revocanda in memoriam peccata; unde, moribundis præsertim, contritio, esset impossibilis.

Nec requiritur secundum, ex iisdem rationibus: quibus adde, non esse credibile, penitentem latronem, vel S. Magdalenam (quorum tamen contritio in exemplum à SS. Patribus proponitur) habuisse distinctam peccatorum suorum memoriam simul cum suo dolore. Nec requiritur tertium; nam eatenus esset necessaria recogitatio illa subsequens, quatenus contritio includit votum confitendi, adeoque etiam votum examinandi conscientiam, sive recogitandi suo tempore distinctè peccata: sed propterea non est magis necessaria ista recogitatio, quam ipsa confessio: adeoque tantum necessarium erit votum distinctæ recogitationis peccatorum: ergo, sicut nemo dicit, confessionem esse necessariam ad contritionem, sed tantum votum ipsius, ita etiam non est simpliciter dicendum, eam recogitationem esse necessariam ad contritionem, sed tantum contritionem esse votum ipsius, suo tempore faciendæ; quare, sicut ob varias causas potest quis excusari, à confessione realiter faciendâ, ita ob easdem excusari poterit ab instituendâ ista recogitatione.

Prob. conclusio etiam quoad 2. partem. Si in quolibet peccatum grave deberet cadere distincta contritio, illa esset magnis peccatoribus onus gravissimum, & præsertim, si subitaneo mortis periculo occuparentur, impossibilis, ut facillè patet ex pendenti: sed nullum est fundamentum in Scripturis, aut Patribus, nec ulla ratio, adstruendi tale onus gravissimum: ergo. Quin etiam, quando quis vult confiteri, sufficit prius peccata omnia, & singula, in memoriam revocare, per diligens examen conscientiæ, ac tum de omnibus una contritione, ratione motivi ad omnia se extendente, dolere, ut est communissima opinio, & in praxi universaliter recepta.

271. Dico 6. Contritio justificativa non debet necessariò excludere peccata venialia. Hoc auctores communiter potius supponunt, quam probent, ut Dominicus Sotus in 4. disp. 15. q. 2. n. 1. Suarez tom.

4. in 3. p. disp. 11. sec. 2. n. 22. Bellarminus tom. 2. controu. 2. de membris Ecclesie l. 2. de Monachis c. 13. §. Primum est. Vasquez tom. 4. in 3. p. q. 87. a. 1. dub. 1. n. 22. Tannerus tom. 4. disp. 6. q. 4. dub. 1. n. 10. Coninck tom. 2. de sacram. disp. 2. n. 123. Martinus Perez de penit. disp. 10. sec. 3. n. 8. Layman l. 5. tr. 6. c. 4. n. 13. Filiucius tr. 6. c. 5. n. 114. & 115. Amicus tom. 8. de penit. disp. 6. n. 40. Lugo de penit. disp. 9. n. 15. Dicastillo tr. 8. de penit. disp. 2. n. 368. Pallavicinus l. 7. de penit. c. 8. n. 95. Rhodes tr. 9. de penit. disp. 1. q. 3. sec. 3. §. 1. Gormaz de penit. n. 278. & 280. & plures alii, ut adeo immerito videatur hoc in dubium vocare Gervasius Brisacensis tom. 6. tr. 5. de penit. disp. 1. n. 46. ubi se refert ad tom. 4. tr. 4. de virtut. Theol. disp. 3. n. 45. & ait, Arriagam petere, ut contritio excludat peccata venialia; cum tamen iste tom. 8. de penit. disp. 8. sec. 2. n. 12. expressè doceat, id non requiri. Quamvis autem unus, aut alter auctor, nobis contrarius sit, id non obest communi opinioni.

272. Prob. autem conclusio 1. hac ipsa communissima autoritate, quæ maximi ponderis est, in materia hac dogmatica, quæ tota pendet à voluntate Dei, quamque debemus per revelationem, vel auctoritatem cognoscere. Probatur 2. ratione Ad contritionem non requiritur amor intensissimus, vel perfectissimus (qui utique non est composibilis cum peccatis venialibus) sed tantum requiritur amor, quo impletur quoad substantiam primum mandatum, diligendi Deum super omnia, seu ex toto corde, ut magis patebit ex infra dicendis: talis autem amor est actus, qui quidem non ipse adhaereat objecto venialiter malo (aliàs ipse esset intrinsecè malus, & non esset actus Theologicus) sed tamen stare possit cum alio actu, tale objectum amplectente, adeoque venialiter peccaminoso: ergo.

Confirm. 1. Peccata venialia non sunt opposita legibus amicitiae inter Deum, & hominem, nec excludunt amicitiam Dei: ergo non debent etiam ipsa necessariò excludi ab amore amicitiae, seu contritione justificativa. Confirm. 2. Juxta adversam sententiam communis hominum fors non facile eliceret contritionem justificativam; quia homines, communi virtute contenti, non ita facile efficaciter excludunt omnes affectus venialiter malos: & quamvis parati sint, ad observanda mandata gravia, non semper ita parati sunt ad levia quæque implenda, seu ad res quasvis sub levi præcepto, tamen hominibus imperfectis satis difficiles, adimplendas; hinc trique est discrimen inter actum contritionis, requisitum præcisè ad justificationem, & alium requisitum ad indulgentias plenarias lucrandas.

ARTICULUS VIII.

Solvuntur Objectiones.

273. **O**B. 1. contra 1. conclus. Scriptura exigit summam intentionem doloris ad contritionem: ergo necessaria est ista intentio. ant. prob. Michas 4. v. 10. dicitur: Dole, & satage, filia Sion, quasi parturientis. & psalm. 37. v. 9. Rugebam à gemitu cordis mei. ergo. Confir. 1. Scriptura reprehendit actus remissos; nam dicitur, Apocal. 3. v. 16. Quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo: ergo contritio non potest stare in actu remisso. Confir. 2. Penitentia debet esse ex toto corde, tota fortitudine, & totis viribus: ergo debet esse summa intensivè. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conf. Scriptura plus non exigit, quam appreciationem summam, & actum charitatis, qui impleat leges amicitiae: ceterum aliquando suadet, & consilium intentionem doloris, ut utilem ad tollendam etiam poenam temporalem, vel in totum, vel in partem, sed non ut necessarium: aliquando autem tantum refert, quid sancti viri fecerint, non quid absolute necesse sit facere. Ad 1. confir. dist. ant. Scriptura reprehendit actus remissos, hoc est, negligentes. conc. ant. tantum carentes intentione. neg. ant. & conf.

274. Ad 2. confirm. neg. conseq. Verba illa ex toto corde &c. ponuntur in Scripturis, quando explicatur primum mandatum, seu præceptum charitatis: & quamvis non sint verba profusa eadem apud omnes Evangelistas, ut observat Bellarminus tom. 2. controu. 2. de membris Ecclesie l. 2. de Monachis c. 13. §. Deinde Matthæus, tamen, ut habet idem Cardinalis ibidem §. anteced. & Cornelius in Deutron. c. 6. v. 5. §. Tertio, unum, idemque significant, & tantum adhibentur ad indicandam majorem energiam: certè 3. Regum 14. v. 8. dicit Deus de Davide: Secutus est me in toto corde suo: & 4. Regum 23. v. 25. dicitur de Josia: Similis illi non fuit ante eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua: nec tamen, ut ait Bellarminus cap. modo cit. §. Præterea, quisquam auferet, Josiam anteponeere Davidi. Quare, ut auctores gravissimi magna cum ratione tradunt, istud toto corde, vel totis viribus, tantum significat maximam appreciationem, seu primam curam, ac studium, quo homo in aliquid fertur: & sic dicitur 2. Regum 15. v. 13. Toto corde universus Israel sequitur Absalom. & Gen. 31. v. 6. dixit Jacob uxoris suis: Ipse nobis quod totis viribus meis servierim patri vestro: quin his locis significetur summa intensio.

275. Ob. 2. ex SS. Patribus. S. Cyprianus, serm. de lapsis sub finem ait: Quam

Quam magna deliquimus, tam granditer descendamus: alio vulnere diligens, & longa medicina non desit: penitentia crimine minor non sit: & S. Augustinus, citatus n. 267. ait, considerandam esse mensuram doloris, scilicet intentionem: ergo. Resp. neg. conf. S. Cyprianus sermone illo elegantissimo loquitur de iis, qui metu tyrannorum idola coluere: quos ait, ante penitentiam non debere accedere ad sacram communionem. Addit, non satis esse, si à martyribus, vel confessoribus, recipiantur in communionem: cum martyres non semper habeant potestatem ita recipiendi, neque possint contra Evangelium mandare, ut sine penitentia recipiantur lapsi: inquit insuper, satisfaciendum etiam esse Ecclesie, & penitentiam propterea augendam.

Tandem fermè sub finem subjungit textum objectum, qui tamen tantum est adhortativus, nec ullatenus probat, dolorem intensum esse necessariò requisitum ad justificationem tantum internam; quamvis enim ad absolutionem ab excommunicatione impetrandam, vel etiam ad satisfaciendum Ecclesie, per scandalum laxæ, vel etiam ad satisfaciendum sacramentalem, non statim sufficiat quævis contritio perfecta, non sequitur, eam non sufficere præcisè ad justificationem interiorem. Eodem modo explicandus est S. Augustinus; quia etiam ibi scilicet enchirid. c. 65. subjungit, quod reat ab Ecclesia etiam contritis injungantur adhuc alie penitentiae, ut satisfiat quoque ipsi Ecclesie, cui occultus, sive non semper plene perspectus, est dolor penitentis: quod autem, ad justificationem præcisè internam, non sufficiat dolor appreciativè summus, si non sit etiam summus intensivè, S. Augustinus ibi non docet, neque ex antecedentibus, aut ex consequentibus, id colligi potest.

276. Ob. 3. S. Ambrosius ad virginem corruptam, seu lapsam c. 8. seu ultimo scribit: Quanta putas, & qualis est necessaria penitentia, qua, aut aget crimem, aut certe excedat? Hugo de S. Victore de sacramentis Christiana fidei l. 2. part. 14. c. 2. ait: Si in correctione minor est afflictio, quam in culpa fuit delectatio, non est dignus penitentia tua fructus: ergo. Resp. Liber ad virginem lapsam non est S. Ambrosii, ut observat Bellarminus de script. Eccles. observ. in opera S. Ambrosii; quia is liber cit. c. 8. continet errorem Novatianum, quod scilicet peccatorum, contra Deum propriè commissorum, venia non possit ab alio dari, quam à solo Deo.

Dein, si quis omnia, quæ ibi dicuntur, deberet facere ad habendam justificationem, deberet nuncium remittere faculo, & semper in cinere, & cilicio, jejuniò, & fetu, usque ad ultimum vitæ diem hæere; quare neque is auctor, quiscunque sit, loquitur tantum de remissione culpæ, sed etiam de remissione poenæ: nec

tantum docet ea, quæ absolute necessaria sunt, sed suadet etiam utilia. Hugo autem de S. Victore distinguit inter penitentiam, & fructus penitentiae: & hos non censet esse necessarios, ad remissionem culpæ, sed poenæ, de qua ibi ei est sermo: quod constat ex c. seq. seu 3. ubi docet, etsi quis non fecerit satis fructuum penitentiae, seu nondum tantam penitentiam, quæ extinguat omnem poenam, esse adhuc purgatorium ignem in altera vita: Magnum est, inquit, si in hac vita incipere possis, etiamsi non perficias; nam & post mortem ignis quidam purgatorius dicitur, ubi purgantur, & mundantur, qui hic corrigi ceperunt, & non perfecerunt.

277. Ob. 4. Tridentinum sess. 14. c. 2. requirit in penitentia magnos fletus, & labores: ergo requiritur intensio. Resp. dist. ant. requirit eos tantum ad delendam culpam. neg. ant. ad delendam poenam omnem, etiam temporalem. conc. ant. & neg. conf. Distinguit ibi Concilium effectum baptismi, ac penitentiae, atque, per illum nos consequi plenam, & integram remissionem, & novam omnino creaturam fieri, hoc est, omnino mundam, ita ut, si quis tunc moreretur, nihil illum ab ingressu cæli remoreretur, ut eadem Synodus prius sess. 5. can. 5. definiat. At verò loco objecto ait: Ad quam tamen novitatem, & integritatem, per sacramentum penitentiae, sine magnis nostris fletibus, & laboribus, Divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus: nos autem non dicimus, per quamlibet contritionem perfectam liberari hominem etiam à poena temporali: sed tantum ab æterna.

278. Ob. 5. Catechismus Tridentini, sive Romanus de sacramen. penit. titulo. Contritionis propria vis, & efficacia. ait: Summum verò, & maximum dolorem ex peccatis, quæ commissa sunt, suscipiendum esse, ita, ut nullus major excogitari possit &c. & inferius de eadem contritione ait: Sit præterea non solum maxima, sed vehementissima, atque adeo perfecta, omnemque ignaviam, & socordiam excludat. Postea titulo. De confessione, sacramenti penitentia altera parte &c. sic docet, Ut enim hoc concedamus, contritione peccata deleri, quis ignorat, illam adeo vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine aequari, conferrique possit? At quoniam pauci ad hunc gradum perveniunt, sicbat etiam, ut à paucissimis hac via peccatorum venia speranda esset: ergo contritio, extra sacramentum justificativa, debet esse valde intensa. Respondet non male quidam recentior, cum hic Catechismus sit editus jussu S. Pij V. qui propositiones Bajanæ primus confixit, non esse credibile, in eo doceri, quod contritio, involvens verum actum charitatis, quamvis non intensum, possit stare cum peccato gravi; unde concessis his textibus neg. conf. nil enim